

บทบรรณาธิการ

การเปลี่ยนผ่านของสังคมโลกจากยุคใหม่ด้วยชุดความรู้ความคิดทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ทางสังคมได้ส่งผลให้ความเป็นเลิศของศาสตร์ต่างๆ ทะยานขึ้นมาจนมีพื้นที่ให้สังคมยอมรับสูงขึ้น เพราะศาสตร์ทางสังคมได้ประยุกต์เอาการแสวงหาความรู้หรือวิธีวิทยาที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น ดังนั้น แก่นแกนของศาสตร์ทางสังคมก็เลยลอยล่องขึ้นมาสู่ปรากฏการณ์ทางสังคม ดังนั้น การสยายปีกของศาสตร์ทางสังคมจึงทะยานออกมาสู่ผู้คนในสังคมได้สักช่วงระยะหนึ่งแล้ว อย่างน้อยก็ภายหลังรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ. 2540 ที่ได้กำหนดให้วุฒิการศึกษากลายเป็นเงื่อนไขในชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคมขึ้น

ศาสตร์เหล่านี้เมื่อออกมาใช้สังคมเพิ่มสูงขึ้นทั้งปริมาณของศูนย์กลางการศึกษาและภูมิภาคต่างเผชิญกับความท้าทายใหม่คล้ายๆ กัน คือความต้องการของสังคมมีความสลับซับซ้อนที่มีลักษณะของปัญหาเชิงซ้อนเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับการที่สังคมไทยได้เชื่อมโยงเข้ากับสังคมโลกภายหลังวิกฤตการณ์ต้มยำกุ้ง นับแต่นั้นมาโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของไทยก็ถูกแซงแทรกจากโครงสร้างของสังคมโลก ซึ่งเป็นอาการธรรมดาของประเทศที่นำพาตัวเองไปผูกกับกระแสโลกาภิวัตน์นั่นเอง ด้วยเหตุนี้ปรากฏการณ์ต่างๆ ในสังคมไทยในปัจจุบันจึงมีลักษณะที่เป็นปัญหาเชิงซ้อน ดังนั้น ศาสตร์วิชาต่างๆ ที่ออกมาโยนโยนในสังคมจึงต้องร่วมมือผสมผสานพลังกันเพื่อรับมือและแก้ปัญหาเชิงซ้อนเพิ่มขึ้นนั่นเอง อันเป็นที่มาของความทรงพลังของสหวิทยาการที่จะทรงก้าวเดินต่อไปข้างหน้าจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนอย่างไร คำตอบที่ศาสตร์ต่างๆ ยังคงต้องยึดมั่นก็คือความลุ่มลึกในศาสตร์ของตนด้วยปรัชญาที่ว่าทฤษฎีและแนวคิดนั้นๆ ยิ่งสังคมมีความสลับซับซ้อน ความลุ่มลึกของศาสตร์นั้นๆ ก็จำเป็นต้องเข้มแข็งมากขึ้น นักวิชาการ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต้องเพิ่มศักยภาพของตนอย่างสม่ำเสมอและคงเส้นคงวา โดยสิ่งที่แต่ละศาสตร์ยินยอมกันให้มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างศาสตร์นั้นก็ไปในลักษณะของการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีวิทยานั้นเอง เพราะความจริง (Ontology) ก็ยังคงเป็นความจริงที่เกิดขึ้น ดำรงอยู่ เคลื่อนไหว และเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้น ความเข้มแข็งของศาสตร์วิชาจึงต้องมีความเป็นพลวัตตามความจริง โดยมีวิธีวิทยา (Methodology) เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ (Epistemology) เพื่อไต่หลังให้ทันกับความจริงให้มากที่สุด แม้เราจะไม่สามารถไล่ทันความจริงได้ก็ตาม ดังนั้น

การใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ คุณภาพ หรือการผสมผสาน จึงเป็นจุดเชื่อมให้ศาสตร์ต่างๆ กลายเป็นสหวิทยาการนั่นเอง วิธีวิทยาจึงรับหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการแสวงหาความรู้ เพื่อไล่ตามหลังความจริง ด้วยเหตุนี้วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานีจึงยืนหยัดอยู่ท่ามกลาง สังคมศาสตร์และสหวิทยาการเพื่อต้องการให้สังคมอุดมไปด้วยความรู้ที่นำไปสู่ปัญญาญาณ ทางสังคม

วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานีฉบับนี้ได้ตระหนักให้ทราบว่า สื่อได้กลายมาเป็น สถาบันทางสังคมที่ทรงพลังในยุคดิจิทัลที่สามารถปลุกกระแส และหล่อหลอมสังคม ด้วยบทความวิชาการ “คิดเป็น เห็นต่าง สร้างสรรค์ เท่าทันสื่อ ยึดถือคุณธรรม : คุณลักษณะ และทักษะสำคัญในยุคศตวรรษที่ 21 สำหรับเยาวชนไทย” ที่จำลองอาศัยความร่วมมือ จากทุกภาคส่วนในบทความได้ขยายความสำคัญในส่วนของสถาบันการศึกษาที่มีบทบาท ในการผลิตและพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะการคิดเป็น เห็นต่าง สร้างสรรค์ เท่าทันสื่อ และ ยึดถือคุณธรรม บทความถัดมาคือ “บทบาทของการจัดการความรู้กับการพัฒนาการหยั่งรู้ เชิงกลยุทธ์” ของผู้อำนวยการในศตวรรษที่ 21 ที่จะต้องมีความเชี่ยวชาญและการเรียนรู้ เพื่อจะนำไปสู่การหยั่งรู้เชิงกลยุทธ์ ซึ่งได้ให้แนวทางในการพัฒนา คือ 1) การศึกษารูปแบบ ความสำเร็จจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในอดีต 2) การสร้างภาวะจิตที่มีสมาธิ 3) การเชื่อมต่อกับ ความคิดในอดีตและปัจจุบัน และ 4) การลงมือปฏิบัติด้วยจิตใจที่มั่นคง ซึ่งนับว่าเป็น กระบวนการที่จะนำไปสู่การหยั่งรู้เชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 บทความวิจัย “กระบวนการ สำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา” ได้กลับมาให้ความสำคัญกับญาณวิทยา ระหว่างผู้รู้และสิ่งที่ถูกรู้ผ่านกระบวนการสำคัญของการวิจัย อันประกอบด้วย การวิเคราะห์ ประเด็นการวิจัยจากสถานการณ์ทางการศึกษา การกำหนดคำถามการวิจัย การเลือกวิธี วิทยาการวิจัย การออกแบบการวิจัยการจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัย การนำเสนอผลการวิจัย และการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยที่กลับไปยึดวิธีวิทยาที่นำไปสู่ญาณวิทยาในเชิงคุณภาพ นั่นเอง โลกในศตวรรษที่ 21 เมื่อสื่อกลายเป็นสถาบันหลักของสังคมโลกไปแล้วนั้นการแข่งขัน ทางสังคมย่อมเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น การกลับมาให้ความสำคัญกับการแสวงหาความรู้เพื่อที่จะนำ ความรู้ไปปรับเปลี่ยนเป็นกลยุทธ์ในการแข่งขันและการดำรงชีพของผู้นั้นในยุคปัจจุบัน

บทความวิจัย “การวิจัยพัฒนารูปแบบทางสังคมศาสตร์และการศึกษา” นำเสนอ การสร้างหรือพัฒนารูปแบบและการตรวจสอบรูปแบบที่เกี่ยวข้องและสร้างรูปแบบ ประกอบด้วย

การศึกษารวบรวมข้อมูล สถานการณ์ บริบทและปัญหาจากข้อมูลที่รวบรวมได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์เนื้อหา บางเรื่องมีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ แล้วนำไปวิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงสำรวจ และสร้างรูปแบบด้วยการวิเคราะห์เส้นทาง งานวิจัยบางเรื่องก็ใช้เทคนิคเดลฟาย เก็บข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาयर่างรูปแบบ ส่วนในขั้นตอนการตรวจสอบรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมานั้น ก็ใช้เทคนิควิธีได้หลายแบบ โดยอาจจะให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงประจักษ์ ทั้งเชิงปริมาณและคุณลักษณะ ใช้วิธีการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น การสัมมนาของผู้เชี่ยวชาญ วิธีการแบบชาติพันธุ์วรรณา การรับฟังความคิดเห็นจากเวทีสาธารณะ การสนทนากลุ่มๆ แต่วิธีการตรวจสอบรูปแบบที่น่าเชื่อถือมากที่สุดคือการนำรูปแบบไปทดลองใช้และวัดประสิทธิภาพของรูปแบบเพื่อต้องการให้การพัฒนารูปแบบทางสังคมศาสตร์และการศึกษาที่ได้พัฒนาขึ้นมา บทความวิจัยเรื่อง “ผลการใช้กระบวนการเรียนรู้คู่ความสนุกสนานเพื่อส่งเสริมทักษะการพิสูจน์ทางคณิตศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบของนักศึกษาวิชาชีพครู” มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมทักษะการพิสูจน์ทางคณิตศาสตร์ โดยพบว่ากระบวนการกลุ่มและกระบวนการรายบุคคลส่งผลให้ทักษะการพิสูจน์ทางคณิตศาสตร์เพิ่มสูงขึ้น และศึกษาทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบของนักศึกษาวิชาชีพครูจนได้รับผลว่าทุกคนยอมรับผลจากการทำงานด้วยความเต็มใจ สมาชิกทุกคนมีความสำคัญต่อการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย และทุกคนเชื่อว่าสมาชิกในกลุ่มทุกคนสามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายนั่นเอง บทความเรื่อง “ภาวะผู้นำแบบพัฒนาการสนับสนุนทางสังคมขององค์การและพฤติกรรมการทำงานตามค่านิยม 12 ประการ ของพนักงานองค์การเอกชนแห่งหนึ่ง” พบว่า การเสริมสร้างภาวะผู้นำและการให้การสนับสนุนทางสังคมขององค์การให้มีเพิ่มขึ้นในพนักงานจะทำให้พนักงานมีพฤติกรรมตามค่านิยม 12 ประการเพิ่มตามไปด้วยซึ่งถือเป็นนโยบายที่สำคัญในการวางแผนเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของพนักงานองค์การเอกชนต่อไปนั่นเอง ส่วนในบทความเรื่อง “รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารโรงเรียนเอกชน” และได้คำตอบว่าปัจจัยของภาวะผู้นำวิชาการ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการบริหารจัดการนั้น สามารถร่วมกันอธิบายคุณภาพการบริหารโรงเรียนเอกชนได้ในระบบการศึกษาของสังคมในปัจจุบัน สุดท้ายบทความวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวโน้มการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ปี พ.ศ. 2559 - 2560” ทำการ

บทวนพัฒนาการของงานด้านทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์จากการทบทวนวรรณกรรมระหว่างปี พ.ศ. 2550 – 2558 และเปรียบเทียบกับแนวโน้มกับของประเทศไทยและในต่างประเทศ ปี พ.ศ. 2550 – 2558 พบว่า งานทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย มีการให้ความสำคัญในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตที่เพิ่มขึ้นทั้ง 9 ด้าน ดังนี้ 1) การบริหารผลการปฏิบัติงาน 2) บุคลากรสัมพันธ์และแรงงานสัมพันธ์ 3) การสรรหาและคัดเลือก 4) การฝึกอบรมและพัฒนา 5) การวางแผนกำลังคน 6) การพัฒนาองค์กร 7) การดำเนินการด้านความรับผิดชอบต่อสังคม 8) การจัดการค่าตอบแทนและสวัสดิการ และ 9) การวางแผนสายอาชีพ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลการศึกษาจากในประเทศไทยและต่างประเทศ พบแนวโน้มที่สอดคล้องกับของกลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย เช่น องค์กรมีการใช้เวลาในการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรมากขึ้น องค์กรมีการเลือกใช้ช่องทางในการสรรหาที่ไม่ต้องลงทุนมากนัก เพื่อให้ได้บุคลากรที่องค์กรต้องการ และองค์กรมีการเชื่อมโยงผลการปฏิบัติงานรายบุคคลกับผลตอบแทนโดยการตั้งเป้าหมายและกำหนดตัวชี้วัดผลงานรายบุคคล เพื่อให้เห็นภาพของแนวโน้มงานทรัพยากรมนุษย์ของกลุ่มอุตสาหกรรมนี้ได้อย่างชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น บทความวิจัยเรื่อง “แนวทางในการพัฒนาวิถีประชาธิปไตยของประชาชนในหมู่ที่ 14 ตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี” มุ่งศึกษาระดับความต้องการพัฒนาวิถีประชาธิปไตย และพัฒนาและประเมินวิถีประชาธิปไตยของประชาชน พบว่า การสร้างแนวทางการพัฒนานั้นต้องมาจากวิถีประชาธิปไตยของประชาชนที่มาจากการแลกเปลี่ยนพูดคุยเรื่องการเมืองตามพื้นที่ทางสังคม คือร้านกาแฟซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการรักษาวិถีประชาธิปไตย ที่เป็นการสร้างแนวทางในการปฏิบัติและการแสดงให้ผู้รับผิดชอบทางสังคมต่อไป ในส่วนของบทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “Community of Potential : Social Assemblages in Thailand and Beyond” ศาสตราจารย์เกะฮารุ ทานาเบ นำเสนอการรวมกลุ่มและจัดองค์กรที่พัฒนาขึ้นมาจากรูปแบบดั้งเดิมของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดขึ้นมาจนถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ที่พัฒนาขึ้นมาเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ (New social movements) ที่นักมนุษยวิทยาอย่าง ทานาเบ ได้ให้นิยามถึง การประกอบสร้างชุมชนว่า คือการรวมกลุ่ม (Assemblage) จากความสลับซับซ้อนของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มทางสังคมที่กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้งหนึ่ง รวมถึงเครือข่ายที่มีศักยภาพในการนำพาไปถึง

จุดหมายปลายทาง หนึ่ง หนังสือเล่มนี้จึงมีความสำคัญต่อการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ขึ้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จากพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย กัมพูชา และเมียนมาร์ ด้วยขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมโดยมีผู้กระทำการทางสังคมเข้ามามีบทบาทมากขึ้น

เพราะการเปลี่ยนผ่านทางสังคมในศตวรรษที่ 21 เป็นการเปลี่ยนผ่านภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการข้ามผ่านชายแดนรัฐของทุน เทคโนโลยี ข่าวสาร อุดมการณ์ และผู้คน พื้นที่ที่เคยเป็นชายขอบจำต้องเปลี่ยนมาเป็นพื้นที่ชายแดนที่สำคัญต่อรัฐ ดังนั้น การรวมกลุ่มของผู้คนจึงเปลี่ยนมาเป็นขบวนการทางสังคมรูปแบบใหม่ที่ผู้คนมีบทบาทในการกำหนดทางเดินของกลุ่มได้มากขึ้น ซึ่งส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้คนในสังคมไทยกำลังถูกขยายแด่นล้อมกรอบแล้วมีบทบาทต่อการกำหนดแนวทางการหาความรู้และบังคับให้รัฐส่วนกลางองค์กรที่เคยสถาปนาความเป็นศูนย์กลางจำต้องยอมรับความรู้ของผู้คนจากชายแดนและชนบท เช่น สื่อ ความรู้ โรงเรียนเอกชน การพัฒนาการศึกษาจากการวิจัย การนำความรู้ทางสังคมศาสตร์มาพัฒนาการศึกษา การสถาปนาประชาธิปไตยจากพื้นที่ทางสังคม การคำนึงถึงผู้คนทุกรุ่นวัย การสร้างความเปลี่ยนแปลงให้องค์การผ่านภาวะผู้นำใหม่ การบริหารทรัพยากรขององค์กรใหม่ การนำเงื่อนไขทางความสุขเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ เป็นต้น อาการเหล่านี้กำลังบอกบ่งว่าสังคมไทยได้มาถึงจุดของการเปลี่ยนผ่านการสถาปนาจากรูปแบบเดิมๆ เมื่อรัฐไทยถูกประกอบสร้างจากพื้นที่ชายแดนและค่อยๆ โอบล้อมเข้ามาเปรียบเสมือนชนบทที่กำลังล้อมเมืองนั้น บ่งบอกได้ว่า ศาสตร์ทางสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์และสหวิทยาการได้เปลี่ยนกระบวนทัศน์ด้วยเช่นกัน เพราะคราวนี้ชุมชนท้องถิ่นคือพื้นที่ส่วนหนึ่งที่รับมอบอำนาจจากชายแดนเพื่อเชื่อมโยงเข้าไปหารัฐส่วนกลาง มหาวิทยาลัยในชุมชนท้องถิ่นจึงเปลี่ยนสถานภาพจากมหาวิทยาลัยที่ถูกควบคุมจากอำนาจส่วนกลางมาเป็นมหาวิทยาลัยที่ได้รับอำนาจมาประกอบสร้างสังคมไทยด้วยเหตุนี้วารสารฉบับนี้จึงกลายเป็นฐานทัพของความรู้ที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนและประกอบสร้างสังคมไทยใหม่ทั้งในศตวรรษนี้และศตวรรษหน้า

